

Marijan Bradanović

University of Rijeka

BETWEEN GOTHIC AND RENNAISANCE: EXAMPLES FROM RIJEKA, VINODOL, SENJ AND QUARNERO ISLANDS

By adapting the syntagm which has been used in the field of art history in a different context (A. Horvat, *Between Gothic and Baroque*, 1975, E. Cevc, *Between Gothic and Baroque*, 1981) and following the debate from the initial meeting of the project, I will present examples of the transformation of architecture and architectural sculpture of the Northern Adriatic region in the period spanning from the mid-15th to the mid-16th century. I will emphasize numerous commissions and the growing range of investors and clients, from the ambitious governors or feudal lords to the emancipated communes; from the representatives of the high clergy to mere priests who have administered their parishes for decades, almost like bishops; from the nobility to the village fraternities.

Occasionally, radical stylistic innovations and the wide acceptance of the all'antica manner of carving of figural and ornamental sculpture are of a great art-historical importance. Yet having in mind a wider context of this interdisciplinary project, the sheer number of the investments from the period become exceptionally interesting, and are still visible both in the material remains and the abundance of notarial contracts and other written sources.

The latter are of exceptional importance in environments such as Rijeka, where unfortunately the architectural heritage of the Late Middle Ages and the Early Modern period has been only fragmentarily preserved. Some parts of this region, traditionally influenced by architectural forms of the Central European Gothic, unknown to other Adriatic regions have still preserved complex star vaults in the second and the third decade of the 16th century. Some of the examples were the results of travelling workshops, such as the workshop of the Master of Kranj in the northern Istria, or have been completed through a genesis of local workshops from Vinodol and Krk. Those workshops have followed a long adopted manner, using a variety of Late Gothic elements, but the spirit of the new, Modern period emerged from either an ornamental detail or a simplification of the ground plan or the very nature of the investment, i.e. the people who have commissioned it.

Are we able to follow the continuity in the work of Raunacher and Rauber in Rijeka from the middle of the 15th century, or the work of Bernardin from Grobnik from the end of the same century/the beginning of the 16th century, no matter if they are stylistically completely different? Can we find at least some of the elements of continuity between Aleši's Late Gothic interpretations of the

representative capitals from Rab and Krk (mid-15th century) and the ones done by Master Francesco all'antica style in the last quarter of the 15th century in Krk and Cres?

The continuity of the strong urban development has not been significantly disturbed even by the Ottoman invasion. On the contrary, we witness the intensification of the investments in the fortifications. Moreover, it seems that the immigration of people and capital from the hinterland has stimulated urbanization. While we can follow the stagnation of some historical centres due to the Ottoman threat to the evermore militarized Senj, at the same time some other surrounding towns and settlements, up until then overshadowed by Senj, prosper and evolve. A sudden urban development of the castles on Krk island in the first half of the 16th century, where whole streets of the unified folk houses were built, presents an interdisciplinary interesting case. More representative architecture has been decorated with Glagolitic inscriptions, demonstrating a new self-awareness of the secular and ecclesiastical elites, together with the rest of the social classes of Vrbnik, Dobrinj, Omišalj or Baška

Marijan Bradanović

University of Rijeka

*IZMEĐU GOTIKE I RENESANSE" NA PRIMJERIMA IZ RIJEKE, ISTRE, VINODOLA, SENJA I S
KVARNERSKIH OTOKA*

Prilagođavajući sintagmu koja se povijesno-umjetnički koristila u drugačijem kontekstu (A. Horvat, *Između gotike i baroka*, 1975., E. Cevc, *Med gotikom in barokom*, 1981.) a na tragu nastavka diskusije s inicijalnog sastanka projekta, otvorit će se rasprava o primjerima stilskog razvoja arhitekture i arhitektonske plastike na prostoru sjevernog Jadrana u razdoblju od oko polovine 15. stoljeća do oko polovine 16. stoljeća. Akcenti su na brojnosti narudžbi i sve širem rasponu investitora i naručitelja, od ambicioznih providura ili feudalnih gospodara do emancipiranih komuna, od predstavnika visokog klera do ponekog plovana koji je gotovo poput biskupa desetljećima suvereno upravljao svojom župom, od patricijata do seoskih bratovština. Povijesno-umjetnički važne su nam ponekad radikalne stilske inovacije i široko prihvaćanje all'antica načina klesanja figuralne i ornamentalne skulpture, no u širem kontekstu ovog interdisciplinarnog projekta izuzetno je zanimljiva brojnost investicija toga razdoblja, vidljiva u preostaloj materijalnoj baštini ali i kroz obilje notarskih akata i drugih pisanih izvora. Potonji su osobito važni u sredinama poput Rijeke u kojoj je na žalost posve fragmentarno očuvana arhitektonska baština kasnog srednjeg vijeka i početaka ranog novog vijeka. Neki dijelovi

ovog prostora koji su tradicionalno bili pod utjecajem drugim dijelovima jadranske obale nepoznatoga arhitektonskog oblikovanja srednjoeuropske gotike, još su i u drugom i u trećem desetljeću 16. stoljeća ostali privrženi izvedbi složenih svodova sa zvjezdastim rebrima, bilo kroz realizacije pridošlih putujućih graditeljskih radionica poput one Majstora iz Kranja u sjevernoj Istri ili kroz genezu mjesnih, vinodolsko-krčkih radionica koje su dugo gradile jednom usvojenim načinom, s nizom kasnogotičkih elemenata, no duh novog doba izvirao je iz ponekog ornamentalnog detalja, pojednostavljenja tlocrta ili same naravi investicije, tj. onih koji su iza nje stajali. Možemo li pratiti kontinuitet u riječkim realizacijama Raunachera i Raubera oko polovine 15. stoljeća i onim Bernardinova Grobnika koncem istog stoljeća i početkom 16. stoljeća, iako je stilski riječ bila o sasvim različitim realizacijama? Nalazimo li barem neke elemente kontinuiteta u Alešijevim stilski izrazito kasnogotičkim realizacijama reprezentativnih kapela - mauzoleja u najvažnijim crkvama gradova Raba i Krka oko polovine 15. stoljeća, s onima koje je majstor Francesco dosljedno all'antica realizirao na prijelazu osamdesetih u devedesete godine 15. stoljeća na Cresu i Krku?

Kontinuitet snažnog urbanog razvoja na ovom prostoru nisu znatnije poremetila ni osmanska osvajanja, pače investicije su intenzivirane u fortifikacijskim naporima a čini se da je priljev stanovništva i kapitala iz zaleđa snažno potakao urbanizaciju. Naravno, u urbanističkom smislu možemo pratiti stagnaciju pojedinih povijesnih središta poput zbog osmanske prijetnje sve militariziranijega Senja, no usporedno s njom i razvoj onih koja su dotad bila u njihovoj sjeni. Interdisciplinarno je zanimljiv slučaj naglog urbanog razvoja krčkih kaštela u prvoj polovini 16. stoljeća, gdje se tada planski podižu čitave ulice istovrsnih pučkih kuća. Reprezentativnije arhitektonske realizacije ondje su tada bile u pravilu ovjekovječene glagoljskim epigrafskim natpisima kroz koje su novom samosviješću progovarali gastaldi, plovani, bratimi a katkad i cijeli puk Vrbnika, Dobrinja, Omišlja ili Baške.